

Jordi, el primer català

🇬🇧 Thirteen million years ago, there was a genus of extinct apes in Africa that invented a new way of locomotion: they began standing upright moving from one tree to another. These primates body structure changed into a feature that has remained even in non tree-dwelling species.

El periodista Josep Corbella pregunta al paleontòleg Salvador Moyà:

—Quina és l'espècie que fa totes aquestes innovacions?

—No la coneixem. Mentrestant, ens podem consolar amb un parent molt proper que va emigrar a Europa i que sí que coneixem amb detall.

—Qui és aquest parent tan proper?

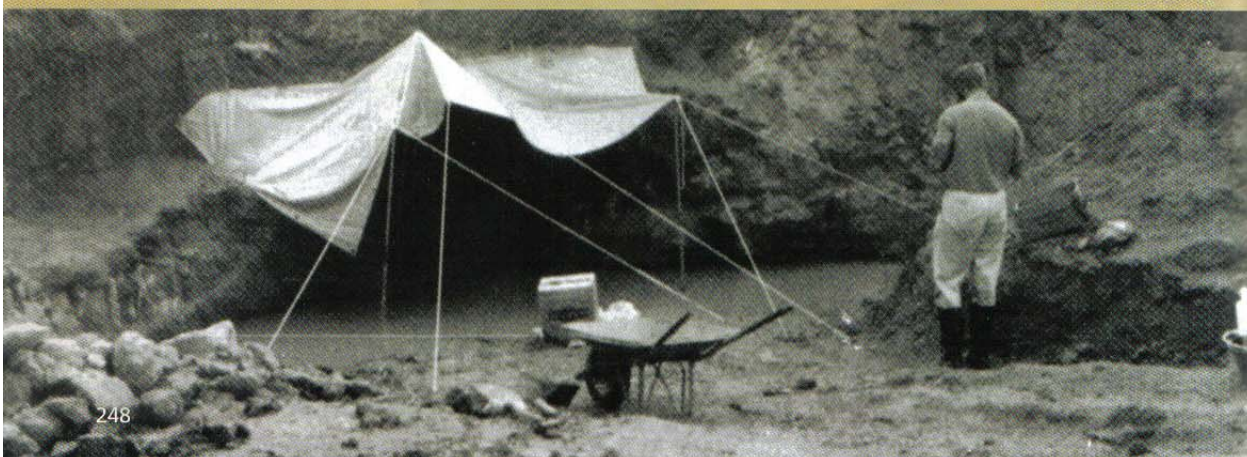
—El driopitec, un simi que va viure fa uns deu milions d'anys i que probablement és un descendent immediat d'aquella anella perduda africana de la qual provenen l'home i la resta dels grans antropoides com ara gorilles, ximpanzés i orangutans. Però el driopitec no és el nostre besavi, més aviat un germà del besavi.

—Vostè i el seu equip han descobert al jaciment de Can Llobateres, prop de Sabadell, l'esquelet de driopitec més complet que es coneix.

—Sí, els driopitecs es coneixen des de fa temps per fòssils aïllats però mai fins ara no se n'havia trobat un esquelet complet. Aquest és el més complet que es coneix al món de qualsevol **hominoide** de fa entre cinc i vint-i-cinc milions d'anys, aclareix com estaven dissenyats els hominoides i posa de manifest que eren sorprenentment semblants a nosaltres. És un esquelet excepcional al qual hem posat el nom de Jordi.

—Qui va ser, aquest Jordi?

—Era un mascle de driopitec que mesurava vora un metre d'alçada i pesava uns trenta-quatre quilos. Passava part del temps penjat dels arbres i part del temps a terra en **posició quadrúpeda**. Vivia en grup. L'estudi de

les dents indica que s'alimentava de fruites com dàtils i figues, que abundaven a Can Llobateres en aquella època. I quan va morir havia acabat ja el seu creixement però no tenia les dents gaire gastades, per tant era jove.

—Com és que va morir jove?

—Bé, no estem segurs de com va morir però sabem que se'l van menjar a la vora d'un riu. Tal com jo m'ho imagino, pocs segons abans de morir va baixar d'un arbre que estava a uns vint-i-cinc metres del riu per anar a beure aigua i, un cop va ser a terra, es va quedar un moment quiet, vigilant si hi havia algun perill. No va sentir res, es va acostar a la vora del riu, va ajupir el cap per beure aigua i llavors va sentir una remor. Es va sobresaltar però no va tenir temps de girar-se. L'últim que va sentir va ser la fredor de dos ullals d'un tigre de dents de sabre que se li clavaven a l'esquena i la sang calenta que li regalimava per la pell.

—Un tigre de dents de sabre?

—Es un felí primitiu que, en lloc de presentar els ullals com els felins d'avui dia, els tenia molt més llargs i aplanats, i instintivament els clavava al coll de la víctima per seccionar-ne la jugular. Aquests sabres tenien una petita serra que facilitava l'entrada d'aire a la jugular perquè la presa es dessagnés ràpidament. Era un matador molt sofisticat.

—Però no hi ha proves que el matés un tigre de dents de sabre, no és veritat?

—No, també es possible que morís d'alguna malaltia. Hi havia molta malària a Catalunya en aquella època i potser la va agafar. Ho sabem gràcies a l'estudi de les anomalies dentàries del driopitec. En qualsevol cas, sí que sabem que les seves restes se les van menjar unes hienes primitives. Ho sabem perquè han quedat les marques de les seves dents als ossos de Jordi i perquè l'esquelet està escampat en un diàmetre de deu metres, cosa que es correspon amb el comportament de les hienes, que es reparteixen el menjar: una se'n va a menjar un braç a una banda i una altra s'endú una cuixa a l'altra.

—Tigres de dents de sabre, hienes, parlàvem abans de dàtils... Tot això suggereix que la Catalunya de fa milions d'anys no s'assemblava gaire a l'actual.

—Catalunya ha canviat molt, és cert. Quan hi vivia Jordi, tenia un clima subtropical amb una vegetació exuberant. No només hi havia hienes i felins, sinó molts altres animals que avui dia serien més propis de climes africans que europeus. Elefants, rinoceronts, girafes, fins i tot el mateix driopitec.

J. CORBELLA, E. CARBONELL, S. MOYÀ i R. SALA,
Sàpiens (fragment adaptat)

hominoides Grup que inclou la família dels homínids i els grans simis (com ara gibons, ximpanzés, orangutans i goril·les) que es penjen de les branques.

posició quadrúpeda

De quatre grapes, posició en què recolzen a terra les quatre extremitats.

1 Per què diu que el driopitec no és el nostre besavi sinó un germà del besavi?

2 Com pot dir que un tigre de dents de sabre va caçar Jordi a partir de les marques de dents de hiena als ossos?

3 Quines diferències hi ha entre un driopitec, com Jordi, i l'australopitec que has estudiat?

4 En la nostra línia evolutiva, on situaries el driopitec? Quan Salvador Moyà diu que eren semblants a nosaltres, a què creus que es refereix?

5 Com era Catalunya fa uns 10 Ma? Et sembla que podria tornar a ser d'aquella manera?

Contesta les preguntes que tens a la dreta del text